

Ziemia Częstochowska
XLV

CZĘSTOCHOWSKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

ZIEMIA CZĘSTOCHOWSKA

TOM XLV

pod redakcją Cezarego Gębickiego i Beaty Urbanowicz

Częstochowa 2019

**Wydawnictwo ciągle „Ziemia Częstochowska”
wydawane przez Częstochowskie Towarzystwo Naukowe
Rok założenia 1934**

Komitet Redakcyjny

Andrzej CHWALBA (Kraków), Julia DZIWOKI (Częstochowa), Cezary GĘBICKI (Częstochowa), Marian GŁOWACKI (Częstochowa), Artur KIJAS (Łódź), Konstantin KRAINI (Kijów), Olha KRAINIA (Kijów), Karol MÜLLER (Opava), Mirosław NAGIELSKI (Warszawa), Beata URBANOWICZ (Częstochowa), o. Janusz ZBUDNIEWEK OSPPE (Warszawa), ks. Jan ZWIĄZEK (Częstochowa)

Redaktor naukowy
Cezary GĘBICKI
Beata URBANOWICZ

Recenzent
Dariusz ZŁOTKOWSKI

Redaktor językowy
Andrzej WĄTROBA

Redaktor statystyczny
Agnieszka BERDOWSKA

Tłumacz streszczeń angielskich
Andrzej WĄTROBA

Projekt okładki
Marek NOWAK

Na okładce: I strona – zamek w Olsztynie k. Częstochowy, fot. Marek Nowak;
IV strona – Prażnica fot. Maciej Kosiński

Strona internetowa
ziemia.ujd.czyst.pl

Pierwotna wersja czasopisma jest wersją papierową

Pismo recenzowane

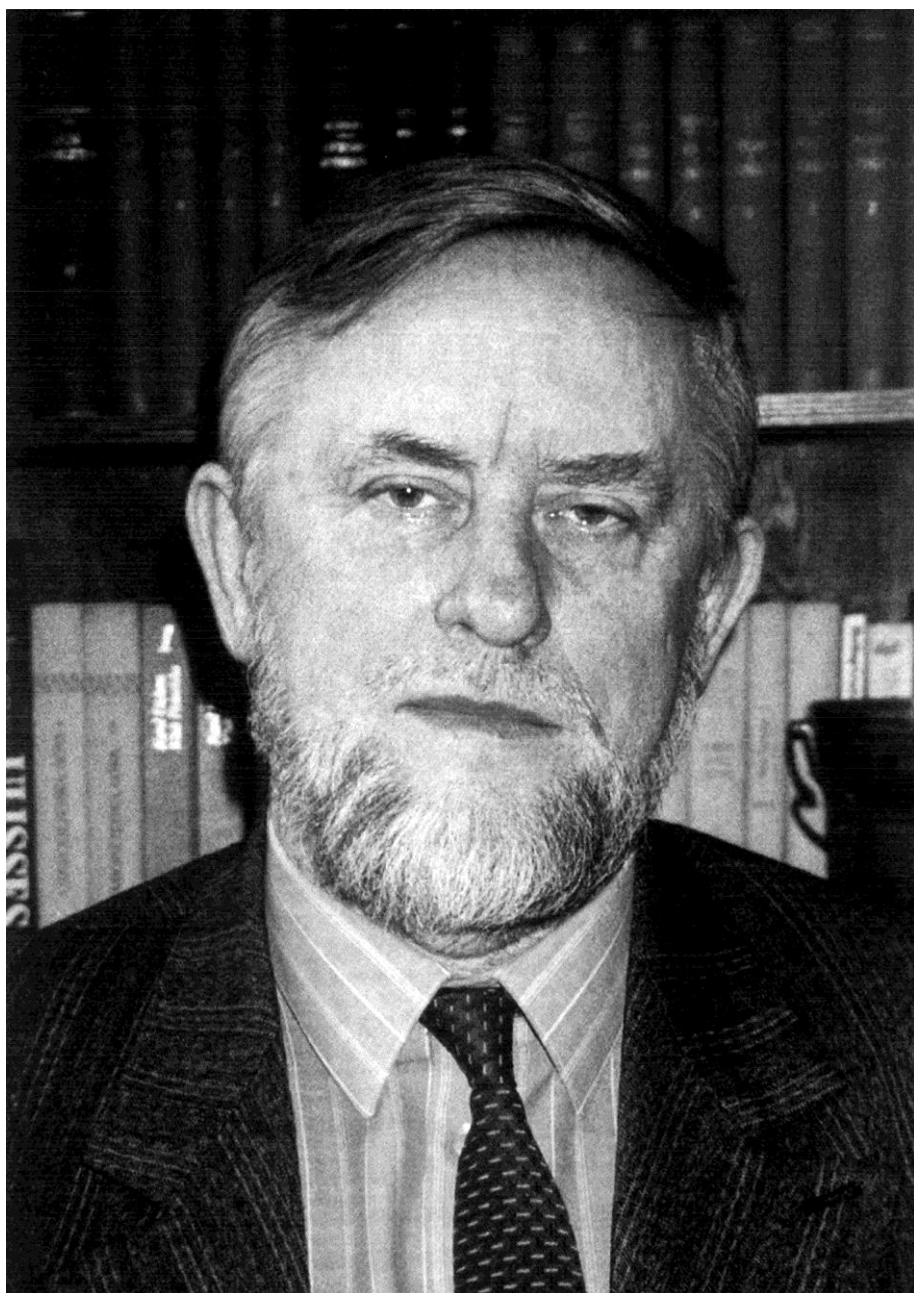
Lista recenzentów

Maria CZAPLIKA-JEDLIKOWSKA (Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy),
Elżbieta DUMNICKA (Akademia Jana Długosza w Częstochowie), Julia DZIWOKI (Uniwersytet Jana Długosza w Częstochowie), Marian GŁOWACKI (Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie), Olha KRAINIA (Muzeum Narodowe Kijowsko-Pieczerskiej Ławry), Konstantin KRAINI (Muzeum Narodowe Kijowsko-Pieczerskiej Ławry), Anna KRUPSKA-PEREK (Akademia Humanistyczno-Ekonomiczna w Łodzi), Karol MÜLLER (Archiwum Ziemię Krajowe w Opawie), Alicja PIHAN-KIJASOWA (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), Tadeusz DUBICKI (Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie), Tadeusz SROGOSZ (Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie), ks. Jan ZBRANIĄK (Uniwersytet Rzeszowski), ks. Jan ZWIĄZEK (Wyższe Seminarium Duchowne w Częstochowie)

© Copyright by Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczy im. Jana Długosza
w Częstochowie
Częstochowa 2019

**ISSN 0137-4133
ISBN 978-83-952313-5-3**

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Humanistyczno-Przyrodniczego im. Jana Długosza w Częstochowie
ul. Waszyngtona 4/8, 42-200 Częstochowa; tel. (34) 378-43-29; e-mail: wydawnictwo@ujd.edu.pl

Pamięci Doktora Andrzeja Skalskiego

(1938–1996)

Spis treści

Wstęp	9
I. HISTORIA I REGIONALISTYKA	
ks. Jan ZWIĄZEK Zarządzenia władz rosyjskich przeciw dążeniom patriotycznym w powiecie wieluńskim w przeddzień wybuchu powstania styczniowego (1861–1863)	13
Andrzej PASZTA Piotr PASZTA Pamiętki materialne związane z Towarzystwem Śpiewaczym „Lutnia” z Częstochowy	51
Tomasz Andrzej NOWAK Częstochowa na łamach piotrkowskiego „Tygodnia” (1873–1906)	61
Marian GŁOWACKI Fotografia zawodowa w Częstochowie po 1939 roku	131
Marian GŁOWACKI Współpraca Towarzystwa Popierania Kultury Regionalnej (od 1979 Częstochowskiego Towarzystwa Naukowego) z Muzeum Częstochowskim i Polskim Towarzystwem Krajoznawczym w zarysie historycznym	171
Wojciech ROTARSKI Konstanty Dobrzyński (1908–1939) – łódzki poeta, żołnierz września poległy w Częstochowie	183
Jan KACZMARZYK Kapliczka Matki Bożej Łaskawej w Konradowie 1917–2017 – krótka historia wraz ze sprawozdaniem z restauracji zabytkowej kapliczki	209
II. BIBLIOGRAFISTYKA	
Zbigniew STAŃCZYK Nowe publikacje na temat Częstochowy i okolic (2018 r.)	221
Zbigniew STAŃCZYK Bibliografia dziejów Częstochowy i regionu częstochowskiego – suplement	227

III. ARCHEOLOGIA

Iwona MŁODKOWSKA-PRZEPIÓROWSKA

- Zespół materiałów wczesnośredniowiecznych
z Częstochowy-Mirowa 285

Iwona MŁODKOWSKA-PRZEPIÓROWSKA Jacek KOJ

- Krajobraz archeologiczny doliny Warty w rejonie częstochowskiego
Mirowa 301

Czesław HADAMIK

- Rezultaty badań archeologiczno- -architektonicznych zamku Olsztyn,
pow. częstochowski, prowadzonych w latach 2013–2017 na terenie
dolnego zamku 315

IV. WSPOMNIENIA

Bronisława KULKA

- Profesor Józef Świątek w świetle dokumentów i wspomnień 351

Ewa KACZMARZYK Katarzyna SUCHARKIEWICZ

- Wspomnienie o doktorze Aleksandrze Jaśkiewicz (1933–2019) 377

Marian GŁOWACKI

- Działalność dydaktyczna, wychowawcza i popularyzatorska doktora
Andrzeja Władysława Skalskiego 381

V. RECENZJE I OMÓWIENIA

Julia DZIWOKI

- Recenzja pracy Zbigniewa Stańczyka pt. *Bibliografia dziejów
Częstochowy i regionu częstochowskiego*, Częstochowa 2018
(maszynopis ss. 645 + indeks autorski i przedmiotowy) 389

Marceli ANTONIEWICZ

- Zbigniew Stańczyk, *Bibliografia dziejów Częstochowy i regionu
częstochowskiego*, cz. 1 i 2. „Ziemia Częstochowska”, t. XLIV
Częstochowa 2018, ss. 1330 393

Julia DZIWOKI

- Recenzja pracy doktora Wiesława Gaździckiego
pt. *Kpt. Jan Gaździcki – „Kazik” (1900–1983). Przykład patriotycznej
i obywatelskiej postawy*, Częstochowa 2018 (maszynopis i aneksy,
ss. 76) 397

Beata URBANOWICZ

Agnieszka Dziarmaga, Dorota Koczwańska-Kalita,

Edyta Majcher-Ociesa (red.), „*Nasi sąsiedzi – Żydzi*”. *Z dziejów relacji
polsko-żydowskich na Kielecczyźnie w XX wieku*, IPN –

Warszawa 2018, ss. 296, ISBN 978-83-8098-157-7 399

VI. KRONIKA

Cezary GĘBICKI

Sprawozdanie merytoryczne z działalności Częstochowskiego

Towarzystwa Naukowego w okresie od marca 2018 r.

do lutego 2019 r. 405

Wstęp

Przekazana do rąk czytelników kolejna publikacja z cyklu „Ziemia Częstochowska”, która wydawana jest przez Częstochowskie Towarzystwo Naukowe i Uniwersytet im. Jana Długosza w Częstochowie, prezentuje bogatą problematykę badawczą obejmującą: dzieje miasta i regionu częstochowskiego, historię, literaturę, kulturę, biografistykę, archiwistykę, archeologię, a całości dopełniają różnorodne recenzje i omówienia. W poniższym zbiorze na szczególne wyróżnienie zasługują teksty dotyczące ludzi, którzy swoim życiem również na trwałe wpisali się w historię naszej małej ojczyzny – Częstochowy. Należą do nich niewątpliwie profesor Józef Świątek, doktorzy Aleksander Jaśkiewicz i Andrzej Skalski oraz Konstanty Dobrzyński, poeta i żołnierz września poległy w Częstochowie. Ich aktywność zawodowa w sposób znaczący ubogaciła dzieje miasta oraz jego krajobraz naukowy i kulturowy rozpatrywany na różnych płaszczyznach. Ponadto materiał uzupełniają artykuły o charakterze interdyscyplinarnym, lecz mimo ich znacznego zróżnicowania udało się utrzymać konwencję tematyczną związaną z badaniami wpisującymi się w nurt historii regionalnej.

W celu realizacji powyższego zadania zaproszono do współpracy naukowców reprezentujących różnorodne dziedziny badawcze, a mianowicie: historyków, badaczy dziejów regionu, archeologów, muzealników, archiwistów oraz doktorantów Uniwersytetu im. Jana Długosza w Częstochowie.

Lektura całości przekonuje, iż badana problematyka w prezentowanej publikacji została ujęta wieloaspektowo i globalnie. Wrażenie to dodatkowo wzmacnia rozbudowany aparat naukowy wykorzystywany przez autorów, na który złożyły się: źródła zaczerpnięte z: Archiwum Państwowego w Łodzi, Archiwum Państwowego w Częstochowie, Archiwum Uniwersytetu im. Jana Długosza w Częstochowie, Archiwum Politechniki Częstochowskiej, Archiwów Prywatnych oraz źródła internetowe i aktowe w postaci ustaw prawnych i dzienników urzędowych. Również cenne uzupełnienie i dopełnienie narracji autorskiej stanowiły: publikacje zwarte, artykuły naukowe i popularnonaukowe, relacje, wspomnienia, pamiątniki, listy, literatura piękna i popularna, poezja, kroniki, informatory, rejestry, legitymacje, dyplomy, kalendarze i inne. Na uwagę zasługują także rozbudowana ikonografia towarzysząca tekstom, a w niej zdjęcia, ryciny, faksymile dokumentów itp.

Z uwagi na założoną objętość obecnego tomu, redakcja była zmuszona przesunąć niektóre publikacje (niewątpliwie równie interesujące) do następnego – 46. tomu „Ziemi Częstochowskiej”, w którym treści historyczne wzbogacone zostaną również pracami z dziedziny nauk przyrodniczych.

Żywimy nadzieję, że wszystkie publikacje zawarte w „Ziemi Częstochowskiej” zostaną życzliwie przyjęte przez czytelników i staną się inspiracją do podejmowania dalszych badań nad dziejami miasta i regionu oraz nad popularyzacją jego historii, na co zarówno miasto, jak i region niewątpliwie zasługują.

Cezary Gębicki
Beata Urbanowicz